

ΕΡΩΤΙΚΟΙ ΘΡΥΛΟΙ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ

ΤΡΙΣΤΑΝΟΣ ΚΑΙ ΙΖΟΛΔΗ

[Του Έλληνογάλου συγγραφέως Νικολά Σεγκύρ (Γ. Έπισκοποπούλου)]

ΔΟΥ, λοιπόν... Θα προσπαθήσω να σας συννοήσω έδω την όμορφη και παθητική ιστορία του Τριστάνου και της Ίζόλδης και να σας διηγηθώ πώς ο έρωτας τους χάρισε ύστερες χαρές και μύθους πόνους και πώς στο τέλος τους έφερε ένωμένους στον τάφο...

Ο βασιλιάς Μάρκος της Κορνουάλλης, ξακουστός για τις άνδραγαθίες του, δέχτηκε μιιά μέρα στο παλάτι του τους ευγενείς ύπηκόους του. 'Ανάμεσα σ' αυτούς ένας από τους γενναύτερους και ευγενεότερους αλιζικούς ήταν κι' ο Μελιάδος, ο άρχοντας του Λεονού. Ο Μελιάδος, βλέποντας την Έλιαμπέλλα, την αδελφή του βασιλιά Μάρκου, την έρωτεύθηκε και τή ζητησε για γυναίκα του. Κι' από την ένωση αυτή γεννήθηκε ο Τριστάνος.

Σε λίγο όμως ή μητέρα του Τριστάνου πέθανε κι' ο πατέρας του, ο Μελιάδος, πήρε άλλη γυναίκα. Η γυναίκα αυτή διέβαλε τον Τριστάνο στον πατέρα του κι' έτσι τον ανάγκασε να φύγη από το σπίτι του και να πάη κοντά στο θείο του, το βασιλιά Μάρκο. Ο βασιλιάς, βλέποντας πώς ο άνηψιός του έκοιγε άλάθευτα τό τόσο, έπαιξε τη λύρα, έκοιγε τό λιθάρι μαζούτερο' από όλους τους άλλους νέους, τραγουδούσε με γλυκειά φωνή, έπαιζε με τέχνη την άρπα και διηγόταν όμοιες ιστορίες, τον πήρε στην Αίλη του και τον κράτησε κοντά του στο παλάτι.

Τό πρώτο δείγμα της άνδρείας και της τόλης του τό έδωσε ο Τριστάνος όταν πήγε στο θείο του Μάρκο, ο Μόρχολτ, άπ' την Ίρλανδία, να πάη τον συμφωνημένο φόρο. Ο φόρος αυτός ήταν συμφωνημένος να δίνεται ως ένδειξη ύποταγής στο βασιλιά της Ίρλανδίας Γκόριον, γυναικάδελφο του Μόρχολτ. Η πληρωμή του φόρου γίνεται κάθε τρία χρόνια. Τον πρώτο χρόνο έδιναν τριακόσιες λίτρες χάλκωμα, τον δεύτερο χρόνο ίσο βάρος χρυσού και τον τρίτο χρόνο τριάντα άγόρια και τριάντα κορίτσια, από τό όμορφότερα της χώρας.

Ο Τριστάνος είδε κι' άπορία την ταξινόμηση του θείου του βασιλιά Μάρκου και τών ύπηκόων του, που φρόντιζαν τον Μόρχολτ και δεν τολιούσαν να τού άντισταθούν, και φρόντιζε να τού δώσει κουράγιο. 'Υστερα προκάλεσε σέ μονομαχία τον Ίρλανδό, τον νίκησε και τον σκότωσε, με μιιά φροδο σταθή, που τού έσχισε στά δύο τό κεφάλι ως τή μύτη, μαζύ με τήν περικεφαλαία !

Μά δυοταχός στή μονομαχία αυτή πληγώθηκε κι' ο Τριστάνος και ζώνταρε να πεθάνη, γιατί τό σπαθί του Μόρχολτ ήταν δηλητηριασμένο. Κακοφόριμος λοιπόν ή πληγή του και έβγαζε άφρορη δυσοδία, τόσο, που έκείνοι που τόν αγαπούσαν δεν μπορούσαν να ζυγώσουν κοντά του.

Τότε, άπελπισμένος ο Τριστάνος, πήγε σ' ένα πλοίο κι' έβγήκε σ' άνοιχτά, για να πάη άλλού να πεθάνη. Τά κώματα έφεραν τό πλοίο του σέ μιιά χώρα της Ίρλανδίας, όπου βασιλευε ο Γκόριον, ο γυναικάδελφος του Μόρχολτ.

Ο παραπονετικός ήχος της άρπας, που μέσα στην άπελπισία του έπαιξε ο Τριστάνος, έφεραν στο πλοίο του τον βασιλιά της χώρας ποτότα κι' ύστερα τή κόρη του, τή ξανθή Ίζόλδη.

Η Ίζόλδη ήταν τότε δώδεκα χρόνια, πάνω στο άνθησιμα της όμορφιάς της. 'Από τή μητέρα της, που ήταν γιάτριάσσια και μάγισσα, είχε μάθει να περιποιήται και να γιάτρευη τις πληγές, και σέ λίγον καιρό μέσα κατώρθωσε να κλείση και να γιάτρευη τις πληγές του Τριστάνου.

Έτσι ο νέος ύπότης ξαναβόηκε τήν πότμή του όμορφιά. Και για χάρι της Ίζόλδης, έπαιξε τή άρπα του κι' έκείνη πάλιν τού έλεγε παληές θαυμασιές ιστορίες, που είχε μάθει από τή μητέρα της.

Κι' όταν, μετά διάφορες περιπέτειες και κατορθώματα, ο Τριστάνος γύρισε πάλι κοντά στο θείο του, το βασιλιά Μάρκο, τού διηγήθηκε όλες τις περιλανήσεις του. Τότε οι φθονεροί αλιζικοί, που δεν εζώγευαν κι' έφθονούσαν τον Τριστάνο, για να τόν ρίξουν σέ κινδύνους και στο χαμό, παρακίνησαν τον βασιλιά Μάρκο να τού άνάθεση να πάη να τού φέρη τήν Ίζόλδη για γυναίκα του.

Γύρισε λοιπόν ξανά ο Τριστάνος στην Αίλη του Γκόριον. Κι' ή Ίζόλδη, από τό σπαμένο σπαθί του — που για πρώτη φορά έβλεπε — κατάλαβε πώς αυτός ήταν ο φονιάς του θείου της Μόρχολτ, μα τού τό συχώρεσε. Κι' ο Γκόριον έστρεξε

να δώσει τήν κόρη του Ίζόλδη στο βασιλιά Μάρκο της Κορνουάλλης. Η βασιλοισσα, ο βασιλιάς, δηλ ή Αίλη, ξεροβόδισαν τήν Ίζόλδη, τήν οποία πήρε ο Τριστάνος για να τήν δώση στον μέλλοντα σύζυγο της. Όλοι έχυναν θερμά δάκρυα, βλέποντας να τους φέρη ή ώρα τους πριγκήπισσα. Μόνο ή Μπαράκιεν, ή συντρόφισσα και όμογάλακτη αδελφή της Ίζόλδης, χαϊρότανε που θά συνώδεε τήν κυρά της.

Τή στιγμή που τό πλοίο έκανε πανιά για να φύγη, ή γρηά βασιλοισσα, που μιιά νεράιδα της είχε δώσει κάποιον μαγικό ποτό, που ξανάβε τόν έρωτα, τό έμπιστεύθηκε στή Μπαράκιεν. Φοβόταν μίπως ή Ίζόλδη αγαπήσει τό νέο Τριστάνο και περιφρονησει τό γέρο σύζυγό της. Είστε λοιπόν στή βάρια να κρύψη αυτό τό ποτό και να τό δώση κρυφά στην Ίζόλδη και στο βασιλιά Μάρκο να τό πινει. Μά άλλοιμονο ! 'Αλλα έγραφε η Μοίρα !

Στό ταξίδι ή ζέστη έφερε δίψα στην Ίζόλδη και στον Τριστάνο. Έζητησαν λοιπόν να πουν και ή Μπαράκιεν, κατά λάθος, τους πότισε με τό έρωτικό φίλτρο.

Στήν άρχή ο Τριστάνος κι' ή Ίζόλδη ένοιωσαν κάποιον άγωνία, μα σέ λίγο μια μεταβολή έγινε μέσα τους. Μιιά φλόγα έκαιγε τά κορμιά τους κι' άνακούφιου δεν εύρισκαν παρά όταν έσυγαν τά βλέμματά τους, μα και τότε ή φωτιά έκόφανε και μάλιασε όταν έσυγαν τά χέρια τους.

Στό όρόμο τους έπιασε επίσης τριχμυία. Κι' ενώ οι ναύτες στο τιμόνι, στα πανιά και στα κουριά πάλευαν με τή θάλασσα, οι δυο αγαπημένοι, χωρίς να νοιάζονται για τόν κίνδυνο, ζητούσαν ο ένας τού άλλου τά χείλη, για να πιουν τό νέκταρ της άγάτης και να μεθύσουν.

Όταν τέλος φτάσανε στο βασιλείο του θείου του Τριστάνου, ο βασιλιάς Μάρκος παντρεύτηκε τήν Ίζόλδη, μ' αυτή είχε δώσει πειά και σώμα και ψυχή στον Τριστάνο.

Μιιά μέρα — άλλοιμονο ! — ο βασιλιάς Μάρκος έμαθε άξαφνα τήν προδοσία του άνηψιού του. Έπιασε έπ' αυτοφώρω τους δυο αγαπημένους κι' ο Τριστάνος ύποχρεώθηκε να φύγη μακριά και να περιπλανάται στα ξένα.

Τι δεν σοφίστηκε τότε για να θλίψη ποτέ-ποτέ τήν αγαπημένη του ! Μιιά βραδιά έφτιασε κρυφά στον κήπο του παλατιού και μιμηθήκε τό κελάϊδιμα του άηδονού, για να είδοποιήση τήν Ίζόλδη.

Μά όταν ο Μόρχος άνακάλυψε τις συνεννοήσεις τους αυτές, έδιωξε τήν γυναίκα του τήν Ίζόλδη και τήν έστειλε να μείνη μαζύ με τους λεπρούς, μακριά από τόν κόσμο...

Μά ο Τριστάνος τήν έκλεψε σέ λίγες μέρες μέσα και κατέφυγε μαζύ της σ' ένα δάσος, όπου κνηγούσε με τό σκυλί του για να τραφούν. Ίησαν φτωχοί πιού, κακοπερνούσαν, ζητιάνευαν, μα δεν τους έγνοιάζε, γιατί τους διναμίωνα ή άγάπη, ο έρωτας...

Μιιά μέρα ο Μάρκος, μαθαίνοντας που ήσαν κρυμμένοι οι δυο έρωτευμένοι, πήγε να τους σοτώση. Πηλοίασε κοντά τους με τό μαχαίρι ύψωμένο, μα σάν τους είδε κοιμισμένους, κουρελιάρηδες και δυστιχημένους, αλλά συγχρόνως άδύους και χαρομένους μέσα στον ύπνο τους, διαποχώρησε και δεν τού βάσταξε ή καρδιά του να τους σοτώση. Έζησαν έτσι οι δυο έρωσάτι μέσα στο δάσος άρκετον καιρό, όπου μια μέρα έπιασαν τήν Ίζόλδη μόνη της σέ μιιά ένέδρα κι' ο βασιλιάς τήν έκλεισε σ' έναν πύργο.

Τότε ο Τριστάνος έφυγε πάλι άπελπισμένος για τά ξένα και πέρασε πολλές περιπέτειες, σέργοντας παντού τόν πόνο του έρωτικού του πάθους. Στο τέλος, μη μπορώντας να ύποφέρη τόν χωρισμό, γύρισε πάλι και κατώρθωσε να κλέψη τήν Ίζόλδη, με τήν οποία ζούσε κρυφά σ' ένα έρημικό μέρος.

Τήν τετάρτη όμοια μέρα της ένόσεώς τους, ενώ έπαιζαν σκάκι, ο κόηςης 'Ανδρέας, ο άσπονδότερος έχθρος του Τριστάνου, τους είδε περνώντας μπρός από τό παραθύρό τους και είδοποίησε τον βασιλιά Μάρκο. Ο βασιλιάς έστρεξε άμέσως εκεί και βλέποντας τον Τριστάνο να κρατά στήν άγκαλιά του τήν Ίζόλδη, έκοιξε τό μαχαίρι του ανάμεσα από τά κάγκελα του παραθυριού και πλήγωσε τόν άνηψιό του θανάσιμα.

Ο Τριστάνος λίγες ώρες ζωή έχει άκόμα. Κι' από τό θείο του, που στέκεται μετανοιωμένος κοντά του, ένα μόνο ζητεί τώρα : να ξαναϊδή τήν Ίζόλδη. Όταν έκείνη έστρεξε και είδε τό πρόσωπο του αγαπημένου της άλλοιωμένο από τό πλησίσιμα του θανάτου, θέλησε να τόν ακολουθήση στον τάφο.

— Τριστάνε μου, ώραίε μου φίλε, πώς να ζήσω, τώρα που σέ χάνω ; Τι έ' απο-

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΑΤΩΒΡΙΑΝΔΟΥ

[Η τραγωδία των τελευταίων ημερών της ζωής του μεγάλου συγγραφέως]

Εσφαιρικά, πήραν ήρσο και με κύλησαν κάτω. Εύτυχώς δεν πληγώθηκα σοβαρά. Μόνο πού δεν θα μπορούσα να σ' επισκεφθώ ούτε σήμερα. Άντιό ως ασύριο, αν είμαι κάπως καλύτερα και αν μπορώ να πάω...

Ο Σατωβριάνδος είχε πιάσει το πόδι του. Μόλις τόμαθε η Ίουλιέττα ανέβηκε την έγχρησι της κι' έτρεξε άμέσως να περιποιηθί τον φίλο της.

Από την εποχή αυτή ο Σατωβριάνδος δεν μπορούσε πια να περπατήσει καλά. Στην Άμπελ πήγαινε με άμαξι, απ' εκεί δε οι ύπηρέτες του τον μετέφεραν στο σάβανο και τον έβαζαν σε μία πολυθρόνα κινητή, την όποιαν κυλούσαν ζωντά στο τζάκι. Η κατάσταση αυτή πείραζε τον Σατωβριάνδο, τον πείραζε ίδιος στη φιλαρέσκεία του.

Τόν Φεβρουάριο του 1847 πέθανε η γυναίκα του. Ο θάνατος της πιετής και ενόητης αυτής γυναίκας λύπησε βαθιά τον Σατωβριάνδο. Όταν τόμαθε, έβγαλε το χέρι του στο στήθος και είπε στον άδελφό Ντεγκερι, πού του είχε αναγγείλει το θλιβερό γεγονός :

—Αισθανόμια ότι στέργεις πια ή πηγή της ζωής μου... Είμια βέβαιος πως και σε μένα δεν μένονα παρά λίγο ακόμα μήνες ζωής...

Ο Σατωβριάνδος, γέρος πια, στερημένος από κάθε χαρά, αισθανόταν πού βαθεία τό βάρος και την πληγή των τελευταίων ημερών πού του βρεναν νά ζήσει. Η ιδέα πού έπαιξιμένον θανάτου του τον συγκινούσε με όση ειλικρίνεια δεν είχε ποτέ ως τότε συγγραφή...

Τώρα πια όλη του ή σκέψη ήταν δοσμένη στη θρησκεία. Η φιλολογία δεν τον ένδιέφερε. Η ψυχή του ήταν γεμάτη από τό όραμια του θανάτου.

—Ο όρσος της ζωής μου, έλεγε, ήπρηξε μαζρός. Είμια κορασίσιμος. Καμιά χίμαιρα πια δεν πορεί να με παρηγορήσει και δεν είμια παρά ένας άφορητός μένος όδοιόρος, πού όδενει προς τό στεφάνο τον ζωνάκι...

Τά γηρατειά τον είχαν κάνει τρομαρά ενόρσιστο. Δεν δεχόταν καμιά άντίρρηση σε ό,τι έλεγε, δεν συζητούσε τίς ιδέες του με κανένα.

Μιά μέρα ο περίφημος θεατικός συγγραφέας Λαμενναί έπεχείρησε ν' άνοιξη συζήτηση μαζί του. Ο Σατωβριάνδος όμως, με μία βίαιη κίνηση, τον σταμάτησε και του είπε :

—Γιά τ' όνομα του Θεού, άγαπητέ μου φίλε, μίν άνοιξιμια θεολογική συζήτηση. Πιστεύω στις πεποιθήσεις μου και βροίωω σ' αυτές την παρηγοριά μου.

Τόν Ίουνιο του 1847 συνέβη στην z. Ρεζαμιέ κάτι φοβερό. Είχε πεθάνει ο Μπαλάς, πιστός και παλιός της θαυμαστής και φίλος στενός του Σατωβριάνδου. Η Ρεζαμιέ μόλις τότε είχε ήσαστεί έγχρησι στα ύδα της για τον καταρράκτη και τό κεφάλι της ήταν δεμένο με πυκνούς έπίδεσμούς. Οστόσο, μόλις έμαθε τον θάνατο του Μπαλάς, απέσπασε από τά μάτια της τους επίδεσμούς και πήγε να περάσει τη νύχτα

γίνω, ή δυστυχισμένη !... Ξεφώνισε. Ναι, άγαπημένε μου, δεν μπορώ να ζήσω χωρίς έσένα. Καλύτερα να πεθάνωμια μαζί...

—Αυτό κι' έγώ ποθώ, άποκρίθηκε ο Τριστάνος. Μα πως θα γίνει αυτό ;

—Αν ήταν να πεθάνουν οι άνθρωποι από λύπη, ήθιμον κιόλας πεθαμένη ! φώναξε ή Ίζόλδη. "Έπες ύστερα σε βαθεία συλλογή η' άξανα τό προσώπ της φωτίστηκε από άμετη χαρά. Αγκάλιασε τον Τριστάνο πού ξεφηνούσε, κόλλησε τά χείλη της στο στόμα του κι' έκράτησε την άνασχή της, όσπου ή καρδιά της έπαψε να χτυπά. Έτσι άγκαλιασμένο, στόμα με στόμα, ξεφύγησαν μαζί, από άμετη λύπη και άμετη ήδονή, ο Τριστάνος κι' ή Ίζόλδη.

Μα πέθαναν σ' άλήθεια ; Ο θρύλος τους ζή σ' όλο τον κόσμο, συμβολίζοντας τον άιώνιο έρωτα. Η ποίηση τους άποθανάτισε και ή μουσική του Βάγγου άποθέωσε τον καυμό τους και την άγάπη τους !

ΝΙΚΟΛΑ ΣΕΓΚΥΡ

πιά στο νερό του παλιού της θαυμαστού. Αυτό της στοίχισε την όρασή της. Ύστερα από λίγες μέρες τυφλώθηκε έντελώς.

Ο Σατωβριάνδος της πρότεινε τότε να την παντρευτεί, μα ή Ίουλιέττα δεν δέχθηκε την πρότασή του.

—Νά παντρευτόμια ; του είπε. Για ποιο λόγο ; Στην ηλικία μας ποός μπορεί να παρεξηγήσει την άγάπη πού σου δείχνω ; Αν σε μελαγχολεί ή μοναξιά, τότε εύχαιόσιμος μπορώ νάρθω και να κατοικήσω μαζί σου. Αν είμαστε πού νέοι, δεν θα διάσταζα, θα δεχόμια με χαρά τό δικαίωμα να σου άφιερώσω τη ζωή μου. Είνε ένα δικαίωμα πού μου τώδωξαν τά χρένια, τό χάσιμο των ματιών μου...

Και έτροσέθηκε ή z. Ρεζαμιέ :

—Μην άλλάζεις τίποτε σ' ένα δεσμό τόσο τέλει, όπως ο δικός μας...

Τόν Ίουλιο του ίδιον έπεινον χρόνον, τό 1847, ή z. Ρεζαμιέ άρροσθηκε. Η έγχρησις πού είχαν ήσαστεί, τά βάσανα και έπειτα ο φοβερός καψός των γηρατειών, όλες αυτές ή τόσο μεγάλες πιέσεις, την άρροσθησαν. Άναγκάστηκε να πάη στην έξοχή της, μαζί με μία άνηψή της, την z. Λενοριάν. Ο Σατωβριάνδος ένοιωσε τότε περισσότερο από πριν την γεροντική μόνια. Νοσταλγούσε τη γλυκεριά συντροφιά της Ίουλιέττας, και της έγραψε :

«Αν ήξερες πόσο μου στοίχισε νάμια χωρισμένο ! Άλλομια ! Πότε θα ξαναβωθώμια ; Τώρα πού είμιατε γέροι, μού βασανίζει δεκάκοσο τό μού ή σκέψη πως δεν πρέπει ποτέ να χωρισώμια, γιατί ποτέ δεν μπορώμια νάμια σίγουροι άν θα ξαναβωθώμια. Εύτυχώς ή ύγεια μου είναι καλή, μα θα είναι καλύτερη ακόμα όταν σε ίδω. Γούσε λοιπον γρήγορα. Νουώθω πως δεν πρέπει να ξαναχωρισώμια ποτέ πια...»

Και πρόσθετε με τόν σαρωχασμό :

«Άντιό, άντιό και πάντα άντιό. Άπ' τό άντιό αυτό είναι καρμωμένη ή ζωή...»

Άλήθεια, ποσα άντιό δεν είχε πει ο Σατωβριάνδος στη ζωή του, σε πόσες γυναίκες !... Μα άλλοτε, όταν ήταν νέος, τό άντιό πού έλεγε δεν τον λιπούσαν και πολύ, γιατί έμοιαζαν με καλημεριόματα. Άφηνε τη μία γυναίκα για νάβρη μιαν άλλη. Τώρα πια όμως ; Τώρα οι έρωτες είχαν πετάξει και δεν του άλιωνε παρά μόνο ή πιστή, ή άφοσιωμένη, άδελφή περισσότερο παρά φίλη, z. Ρεζαμιέ.

Οστόσο, και γέρος ακόμα, ο Σατωβριάνδος έξακολουθούσε να είναι πρός τις γυναίκες ήπιτοικός. Στον νεανικό του φίλο Χιντ ντε Νεβίλ έγραφε, σχετικά με τίς αδελφές του και με τίς νεαρές άνηψές του :

«Καταβάσατε παρακαλώ τόσά πόδια των νέων μου βασιλιόσαν όδες μου τις εύχαιόσιμες και πήτε τους να δεχθούν τις εύχές ενός γηραιού ποιητού, πού άφιέρωσε στις γυναίκες τη ζωή του...»

Τους τελευταίους μήνες της ζωής του ο Σατωβριάνδος δεχόταν στη μικρή του κατοικία της όδου Ντι Μπαζ μερικούς στενούς φίλους του, πέντ' έξη, πάντα τους ίδιους : Την z. Ρεζαμιέ, την κόμισσα Καφαρέλλι, τον Άμπερ, τον δούκα ντε Νοάγ, τον Λομενί. Τους δεχότανε στην ζρεββατομάρα του, την άπλη σαν κελί μοναστηριού, με τό μικρό σιδερένιο της ζρεββάτι, τό τριγωνισμένο από λευκούς μπερντέδες, πάνω από τό όποιο ζορεύταν ένας έστανρωμένος. Η z. Ρεζαμιέ μάλιστα δεν άφηνε σκεδόν πια τον Σατωβριάνδο. Τυφή, δεν τον έβλεπε, κι' έκείνος, κοψός, δεν την άκουσε. Ο μεγάλος συγγραφέας όλο και περισσότερο βυθιζότανε στο σοσιόδι, στο όποιο ύστερ' από λίγο, θ' άποκοιμόταν για πάντα.

Στις 2 Ίουλίου του 1848 ζήτησε να μεταλάβη και μετάλαβε, όμι μόνον με πλήρη συνείδηση, αλλά και μ' ένα βαθύ αισθημα πίστεις και ταπεινοφροσύνης.

Την έπομένη ύταγόρευσε τά έξηξή στον άνηψό του : «Δηλώνω ένόπιον του Θεού ότι άπαρνούμια ό,τι τυχόν ύπάρχει στα έργα μου άντιθετο πρός τη θρησκεία, πρός

την Εκκλησία και πρός τις άρχές της ήθικής».

Ύστερα, άσού του ξαναδιάβασαν όσα είχε ύταγορεύσει, περίμενε γαλήνιος τό θάνατο.

Η Ίουλιέττα Ρεζαμιέ καθόταν στο προσκέφαλο του έτοιμοθανάτου. Κάποτε, μη μπορώντας να βασάξη τον πόνο της, έβγανε έξω για λίγες στιγμές. Ο Σατωβριάνδος την κίτταξε ν' άπουαρινέται και δεν την καλούσε. Έξακολουθούσε να σιωπά, τό βλέμμα του όμως έξέφραζε διαρκώς τό φρόβό του μήπως δεν την ξαναδών...

Στό θάνατό του, πού έγινε στις 4 Ίουλίου, και κι' ή Ρεζαμιέ. Παρίσαντο επίσης ο άνηψός του Σατωβριάνδου, ένας ίερέας και μία άρχισοκόμος. Η τελευταίες όρες για τους δυό άγαπημένους ήταν έντάκτος τραγικές. Τυφή, καθώς ήταν ή Ρεζαμιέ, έπειδή ο Σατωβριάνδος δεν μιλούσε καθόλου, δεν ήξερε άν ζούσε ακόμα ή άν είχε πεθάνει ο άγαπημένο της. Και ή ίδια δεν μιλούσε. Συμμετείχε στη σιωπή, πού προηγείται της άώνιας σιωπής, όπου σε λίγο θα φτερούγιζε ή τρικυμισμένη ψυχή του Σατωβριάνδου.

Δεν είδε, ή άμοιρη, τον Σατωβριάνδο να πεθαίνη. Ένοιωσε μόνο τον θάνατό του όταν σταμάτησαν ή έπιθανάτιες προσευχές του ίερέου.

Έτσι πέθανε ο Σατωβριάνδος, χωρίς ποιητή, χωρίς επισομότητα, περισοιγισμένος από τέσσερες - πέντε άνθρωπους. Στο μικρό σιδερένιο ζρεββάτι, όπου άναπαύοταν, δεν άπόμια πια παρά ή σιωπή και ή γαλήνη. Και μαζί μ' αυτές, ή μνήμη ενός μεγάλου ποιητού, πού έξακολουθεί ως σήμερα ακόμα να θέλγη και ν' άνησυχή τις ψυχές μας με την παρξένη γοητεία του.

